

Toimittaja: Viime vuosina yhä enemmän mediassa näkynyt termi woke, voi jäädä monille epäselväksi. Wokea on alunperin alettu käyttää Yhdysvalloissa. Sana woke tarkoittaa herätä tai olla hereillä. Sanakirjan mukaan woke viittaa nykymerkitykseltään siihen, että on tietoinen yhteiskunnallisista ongelmista ja perillä asioista, jotka koskevat erityisesti erilaisia marginalisoituja ryhmiä. Minä olen Ida Fager ja tänään Radio Moreenissa keskustelemme woke sanan määrittelystä, sen alkuperän esille tuomisesta suomalaisessa mediakentässä sekä termin mahdollisista tulevaisuudennäkymistä. Kanssani studiossa on Elina Tolonen, joka on tutkinut digitaalista aktivismia, julkisen keskustelun polarisoitumista ja tätä kautta erilaisten käsitteiden politisoitumista. Tervetuloa.

Elina Tolonen: Kiitoksia.

Toimittaja: Elina Tolonen, miten itse määrittelet sanan woke?

Elina Tolonen: No sä jo tossa alussa sanoitkin sille aika hyvän määritelmän ja niin se varmaan tällain neutraalisti ottaen ymmärretäänkin. Elikä kyseessä on niinkun hereillä olemisesta, kirjaimellisesti ymmärrettynä. Eikä pelkästään niinkun passiivisessa mielessä hereillä olemisesta vaan myös aktiivisesti toimimisesta sen puolesta että erilaiset yhteiskunnalliset eriarvoistavat rakenteet niitä voitais muuttaa ja – ja olla tietonen miten ne vaikuttaa meidän yhteiskunnassa. Minkälaisia eriarvoistavia tekijöitä siellä on. Ja sanallahen on tosiaan vaikka se nyt on – me ei suomalaiseseen keskusteluun leimahtanut oikeastaan vasta ehkä parin viime vuoden aikana niinkun aktiivisesti - niin hyvin pitkä historia. Et sehän voidaan juontaa tonne jo kaheksankyt-, kaheksankymmenen vuoden taakse tuhatyhdeksänsataakolkyt-nelkyt -luvuille Amerikkaan. Jolloin, jolloin sehän on niinkun mustien amerikkalaisten slangisana alunperin jota he on käyttänyt sitten omassa kansalaisyhteiskunnassa. Ja ja tota politisoitunut sit ehkä enemmän ja tullut enemmän journalismiin ja julkiseen keskusteluun uudestaan kuuskytluvulla. Ja jälleen kerran sitten jos ajattelee tätä meidän viimeaikaisempaa keskustelua niin kakstuhattakymmenluvulla Black Lives Matter -liikkeen myötä, elikä alunperinhän sillähän on aika tiukastikin viitattu siihen siis rasismiin ja se on ollu niinkun mustan väestön käyttämä termi. Ja ja tota mut nykyäänhän se merkitys on sitten huomattavasti laajempi. Ja Black Lives Matter -liikkeessä jos ajattelee kakstuhattakymmenlukua, niin silloinkin vielä wokea käytettiin enemmän sillä tavalla, että ajateltiin että woke tarkoittaa sitä et sä oot tietonen esimerkiksi mustiin kohdistuvasta poliisiväkivallasta Yhdysvalloissa. Ja mut sit oikeestaan kakstuhattakymmenluvun jälkimmäisellä puoliskolla niin se käyttö on laajentunut koskemaan sitten hyvin erilaisia – et se ei oo pelkästään rasismiin liittyvä kysymys vaan voidaan puhua vaikka sukupuoleen, seksualisuuteen, ilmastonmuutokseen..kaikkiin tälläsiin asioihin liittyvistä asioista tän termin alla. Se ei oo todellakaan mikään yksiselitteinen, et ei oo oikeestaan olemassa yhtä ainoota sisältöä tai määritelmää sille koska nykyes keskustelussa se on myös tosi vahvasti politisoitunut käsite. Elikä riippuu siitä ihan oikeestaan että keneltä sä kysyt, että minkälaisen määritelmän sä saat. Ihminen joka on vasemmistolaisesti suuntautunut, liberaali, niin ajattelee että se on tämmösen yhdenvertaisuuden – yhdenvertaisen yhteiskunnan edistämistä ja sit taas jos mennään konservatiivisesti ajattelevien pariin niin he käyttää sitä nykyään hyvinkin negatiivisessa mielessä. Oikeestaan osottamaan vaan niitä epäkohtia joita erilaiseen nettiaktivismiin voi sit myös liittyä.

Toimittaja: Kuten sanoitkin, niin woke ei oo käsitteenä uusi. Ja se on otettu käyttöön poliittisessa merkityksessä jo vuonna tuhatyhdeksänsataakuusikymmentäkaksi ja aikaisemminkin niinkun tossa toit esille ja juuret tulee sieltä afroamerikkalaisten yhteisöistä. Niin miten hyvin tää woke-sanat alkuperä tunnetaan Suomessa?

Elina Tolonen: No kyllä mä luulen että se hyvin tunnetaan niitten ihmisten parissa jotka tekee aktiivisesti yhdenvertasuuteen liittyvää työtä. Tai vaikkapa antirasistista työtä. Et varmasti tiedetään hyvinkin mistä se tulee ja missä sen sanan juuret on. Mut sit jos ajatellaan tämmöistä laajempaa yhteiskunnallista keskustelua mitä nyt on näittenkin parin viime vuoden aikana käyty ja jotain somekeskustelua ja tän tyyppistä, niin otaksuisin että tunteminen on huomattavasti heikompaa. Että sit sen historian merkitys jää aika ohueks ja se jotenkin pelkistyy tähän meidän nykyiseen – meidän nykyistä poliittista ympäristöä tyypittelevään tähän vastakkainasetteluun. Eli ne merkitykset tulee nyt lähinnä siitä, että tutkaillaan että esiintyykö Suomessa samanlaisia ilmiöitä kuin vaikkapa sitten Yhdysvalloissa joissain yliopistoissa. Jotenkin etsitään niitä mahdollisia epäkohtia. Et mä luulen et aika monilla se tota ymmärrys jotenkin tällä hetkellä pelkistyy siihen keskusteluun mitä nyt käydään. Ja tosiaan niinkun itekin – ei oo montaa aikaa kun selailin somekeskustelua ja huomasin että vaikkapa kokoomuksen kansanedustaja Atte Kaleva teki semmosen somepäivityksen, jossa hän toi esiin että me eletään tällästä niinkun – en nyt muista sanatarkasti, mutta tällästä älyttömän woke-ideologian aikaa, joka on tämmönen jotenkin meidän ajan älyttömyys. Ja sillä helposti niinkun – se on semmonen iskusana jolla pystytään puhuttelemaan tosi vahvasti omia poliittisia kannattajia ja synnyttämään sellasta tuohtumusta ja tunnetta ja sit kun sitä keskustelua esimerkiks seuras, mitä tän Kalevan päivityksen alle tuli niin tuli kyllä aika tota vahvasti sellanen tuntu että siellä oikeistolaisesti ajattelevien piirissä konservatiivisesti ajattelevien piirissä se lähinnä niinkun pelkistetään just tälläseen hypersensitiivyydeksi ja ylimeneväksi poliittiseksi korrektiudeks, joka sitten uhkaa jopa demokratiaa ja joka sitten on yliopistojen tieteen tekemistä ja kaikkee sananvapautta ja tän tyyppisiä kysymyksiä. Et se menee ihan sinne johonkin kulttuurisodan ja vastakkainasettelujen ytimeen.

Toimittaja: Millainen merkitys sillä on, jos woke-termiä ei määritellä mediassa selkeästi ja kontekstiinsa sopivasti?

Elina Tolonen: No sillä on varmaan just se merkitys, että koko meidän yhteiskuntaa ja mediaympäristöä jossain määrin leimaa polarisaation – vastakkainasettelujen ilmapiiri. Ja tämmöset huolettomasti käytettävät iskusanat, jotka on vahvasti politisoituneita niin ne on vaan omiaan vaan oikeestaan syventämään niitä stereotyyppisiä käsityksiä ja vastakkainasetteluja joita ihmisillä on. Et jos oltais ehkä enemmän tietosia siitä, että vaikkapa tän sanan historiasta, käyttötarkoituksista, niin siin voitais ehkä osin pystyä suhtautua jotenkin neutraalimmin ja pohtimaan itse niitä tavoitteita joita sen sanan takana tietyssä mielessä on. Et jotenkin ite toivoisin sitä että nyhän meillä on yritetty mediassakin - ja on ihan asiallisiakin ja taustottavia juttuja toki tuotettu esimerkiks Yleisradiosta oon useammankin jutun ittekin lukenu ja kuunnellu joissa on pyritty kartottaan ja tuomaan esille että laajemmin tätä kontekstia jotenkin mihin tää ns. woke-aktivismi niinku sitten liittyy. Mutta jotenkin se yhden iskusanan ympärillä käytävä keskustelu..kysymys on kuitenkin tosi isoista valtarakenteisiin ja yhdenvertasuuteen ja rasismiin ja tän tyyppisiin asioihin liittyvistä kysymyksistä. Niin mä toivoisin että se keskustelu ehkä menis enemmän niinku asiapitoisesti ja siihen ja niinkun sitä kautta, että ihmisten ois helpompi ehkä ottaa myös sitä niinkun vastaan. Kun se että kun se tyypistyy tämmösiin iskusanoihin, jotka herättää jo valmiiks tunteita ja on vahvasti politisoituneita niin se on hirveen helppo sit vaan asettua siinä niille tutuille puolille ja jäädä oikeestaan pohtimatta sitä, että mistä siinä itseasiassa on kysymys.

Toimittaja: Kuten jo aikasemmin todettu, niin woke-sana niinkuin yleisesti woke-kulttuurinkin juuret tulevat Yhdysvalloista. Ja Yhdysvalloissa ja Suomessa on kuitenkin hyvin erilainen poliittinen ja kulttuurillinen ympäristö, jos pohditaan aihetta esimerkiksi erilaisten ihmisryhmien

vastakkainasettelujen kautta. Istuuko woke-termi sellaisenaan suomalaiseen kulttuuriin, mediakenttään ja poliittiseen ympäristöön?

Elina Tolonen: No toki niinkun sanoit, niin Suomi ja Yhdysvallat on todella erilaisia ympäristöjä tän hetken osalta jos aattelee meidän tän hetkistä poliittista kulttuuria ja vaikka mä puhuin esimerkiksi Suomeen viitatenkin et meilläkin on vastakkainasetteluja ja se selkeesti näkyvissä tällästä niinkun liberaali – konservatiivi -ajattelun välistä niinkun kiistaa ja polarisaatiota. Niin se ei suinkaan tietenkään oo mitenkään samassa mitassa kun mitä esimerkiksi Yhdysvalloissa tällä hetkellä. Meidän yliopistolaitos on hyvin erilainen kun mitä Yhdysvalloissa ja sit jos aattelee itse tätä niinkun ydinkysymystä vaikkapa niinkun rasismia, niin tokihan meidän ymmärrys ja meidän historia suhteessa rotuun liittyviin kysymyksiin on niinku tosi erilainen kun Yhdysvalloissa, jossa on ollu avointa rotusortoa ja orjakauppoja. Ja meidän sitten taas tän tyyppiset kysymykset liittyy ehkä enemmän sitten meidän omaan saamelaiseen niinku vähemmistöön ja miten sitä on sitten – taikka romaneihin, tän tyyppiisiin kysymyksiin. Me lähtökohtasesti suhtaudutaan ihmisiin eri tavoin et sillä tavalla niinkun aatellen tämmönen yks yhteen tän käsitteen tuominen suomalaiseen ympäristöön ei oo ehkä se kaikkein hedelmällisin tapa käsitellä esimerkiksi rasismia. Koska se rasismi on hyvin konteksti- ja aikasidonnainen käsite. Ja siks mä niinkun viittasinkin tossa jo aikasemmin että mä toivoisin tosi paljon niinkun sitä rasismikeskustelua Suomeen. Ja nimenomaan niistä suomalaisista lähtökohdista. Eli ihan sen käsitteen avaamista ja meidän oman historian perkaamista niinkun siltä osin. Eikä niin että se pelkistyy jotenkin sen tyyppiseen että liian yks yhteen yritetään tuoda joku Yhdysvaltalainen käsite tänne mikä ei ehkä sitten ihan aina istu. Mä ymmärrän jotenkin niinku viehtymyksen ottaa tällänen iskusana. Woke on tosi helppo laittaa hästägeihin ja sitä on nyt varsinkin someaikana sillä tavalla helppo viljellä. Mut et jos aattelee vaikka journalismia yhteiskunnallisen keskustelun tuottajana niin sit mä toivoisin että se keskustelu suuntautuis niinku monipuolisemmin ja enemmän sieltä Suomen lähtökohdista. Kun se että se typistyy johonkin tälläseen iskusanamaiseen käsitteeseen, vaikka senkin taustoja on ihan hyvä tietenkin yleisölle avata, koska se nyt toistuu tuolla somessa. Mut kuitenkin ettei unohdettais sitä ite asiaa sieltä takaa.

Toimittaja: Mitä voitaisiin tehdä, jotta woke-termistä tulisi helpommin ymmärrettävä ja lähestyttävä termi?

Elina Tolonen: Auts. No mä osin jo tota ehkä yritin jo tossa vastatakin vähän tohon kysymykseen, et ainakin tulis miettiä että onko sen käyttö tarpeellista sinänsä, että paljon me luetaan esimerkiksi vaikka toimittajienkin kirjottamia kolumneja jotka tätä aihetta käsittelee ja tavallaan koska se on niin politisoitunut ja se on vahvoja tunteita herättävä, niin tietää että se tietenkin herättää...tuo niitä klikkauksia ja saa aikaan kohinaa ja pöhinää ja vastakkainasetteluja. Mut mä toivoisin ehkä sen termin jotenkin kriittistä ja arvioivaa käyttöä, että onks sen käyttö – jotenkin että missä yhteydessä sen käyttö on aiheellista ja tarpeellista ylipäänsä. Et minkälaista julkisuutta me annetaan sille woke-käsitteelle ja minkälaisia sisältöjä me jotenkin siihen yhdistetään. Et huomattavasti enemmän tosiaan toivoisin keskustelua antirasismista monipuolisemmin, kun se että me jotenkin pelkistetään se sitten tähän woke-käsitteen alle. Tietenkin jos aattelee sitten vaikka digitaalista aktivismia, jota mä ittekin oon tutkinut, niin siinä on tosi paljon kiinnostavia kysymyksiä, mitä on hyväkin julkisuudes käsitellä just valtaan ja vallan uudelleen niinkun tavallaan jakautumiseen liittyviä kysymyksiä. Wokehan on sikäli kans kiinnostava käsite jos aattelee tai seuraa sitä keskustelua mitä siitä nyt käydään, että siinä jotenkin tulee esille kauheen monet erilaiset valtakamppailut tällä hetkellä. Vaikka se on alunperin liittynyt rasismiin ja rotuun liittyviin

kysymyksiin niin tällä hetkellä se keskustelu siinä tulee iän, koulutuksen, sukupuolen..kaiken tän – hyvin erilaiset vastakkainasettelut jotenkin tiivistyy siinä käsitteessä. Että näitten kaikkien oikeestaan vastakkainasettelujen ja valtasuhteiden niinku semmosta näkyväks tekemistä olis – jos ajattelee journalismia – ihan hyvä tuoda esille. Mut jos aattelee että kun ite toivois, että näitä asioita vois jotenkin oikeesti edistää ja en usko siihen että se parhaiten tapahtuu vastakkainasetteluja lietsomalla, niin toivoisin että etsittäis myös journalismissa niinkun ihan tietosesti puhujiks sellasia tahoja, et se koko keskustelu näistä aiheista muotoutuis enemmän analyttisemmaks ja ymmärtämään pyrkivämmäks. Et ehkä sellasia kauniita toiveta mulla olis.

Toimittaja: Kiitos. Radio Moreenissa keskustelimme woken määrittelystä, sen alkuperän esille tuomisesta suomalaisessa mediakentässä sekä termin mahdollisista tulevaisuudennäkymistä. Olen Ida Fager ja kanssani oli keskustelemassa Elina Tolonen, joka on tutkinut digitaalista aktivismia, julkisen keskustelun polarisoitumista ja tätä kautta erilaisten käsitteiden politisoitumista.